

'MENORCA ISLA DE LEYENDAS...'

Antoni Tuduri

Secció de Genealogia
de l'Ateneu de Maó

Així començava una cançó que es va presentar al Festival de la Canción de Alayor de l'any 1965. El títol era «Xuroi» i la lletra tractava d'una llegenda dedicada al moro «orella tallada», que no va guanyar, però encara es canta com a cançó popular. Ja ho deia José Luis Ortega Monasterio, aquell d'«Escolta es vent», feta amb lletra de Tòful Mus: quan s'oblida el nom de l'autor, la peça es torna realment popular. De la cançó guanyadora, «Adiós a la isla» poca gent se'n recorda.

Menorca és, certament, una illa plena de llegendes, moltes recollides per Francesc d'Albranca al seu «Folklore menorquí» però n'hi ha de més modernes, com ara el romanç amorós de l'almirall Nelson amb Lady Hamilton a Sant Antoni que no s'aguanten per enlloc, però queden molt polides dins un entorn més o manco romàntic.

Llegint uns textos publicats per la Fundació Illa del Rei, he trobat una llegenda que ralla de l'expropiació de la citada illa per part del governador Kane, devers l'any 1722 i que no va ser pagada als hereus d'un tal Gabriel Xeres fins a l'any 1788. Us explicaré un poc per damunt aquesta llegenda.

Açò vol dir que era un illot, propietat

d'un tal Gabriel Xeres, que va ser expropiat pel governador britànic, Richard Kane per a bastir un hospital l'any 1722. No se saben gaire bé gens les causes, però no hi havia manera de cobrar les lliures que es devien. Diuen els escrits dels generals Simón Gual

Una llegenda ralla de l'expropiació de l'illa del Rei per part del governador Kane el 1722 i que no va ser pagada als hereus de Gabriel Xeres fins el 1788

Truyol i Lluís Alejandro Sintés que el propietari va morir poc després de la sortida dels francesos (1763) i que va deixar dues al·lotes petites que, a més de quedar orfes, van passar grans penúries econòmiques. Aquestes al·lotes eren de nom Maria i Catalina. Per sort, un personatge anomenat Pere Coca, del que només se sap que era natural del poble de Vilanova del Camí, a Catalunya, es va adjudicar el paper de salvador de les pobres orfes i va emprendre un viatge de Menorca a London, tot ple de peripècies i entrebancs, on va arribar més mort que viu. Un cop mitjanament recuperat dels resultats sobre la seva salut, va implicar al cònsol espanyol, qui va fer totes les gestions pertinents per tal que es desencallés el pagament, al cap de 66 anys.

Consta un escrit d'aquest cònsol dirigit

al conde de Floridablanca explicant el cas i el pobre Pere Coca va poder tornar a Maó havent resolt tal injustícia. Fins i tot, i a pesar que no se'n sap res més d'aquest homo, hi ha qui pensa que tota aquesta aventura la va fer per amor envers una de les petites orfes.

I, com diuen en castellà, *colorín, colorado este cuento se ha acabado*.

Però un servidor, ferit pel virus genealògic, va recordar que un agent immobiliari de Maó, en Jaume González, de mal nom Xeres, m'havia contat una versió d'aquesta llegenda dient que semblava que l'Illa del Rei havia estat propietat de la seva família.

Bé, idò, era qüestió de posar fil a l'agulla i mirar de trobar una explicació a aquesta història. D'una banda, s'ha trobat un tal Gabriel González, soldat del castell de Sant Felip, que es casa amb Francisquina Coll Garau l'any 1666. Tenen un fill Gabriel Jaume González Coll (1666-1724), (a qui en Kane li devia expropiar l'illa) que es casa l'any 1694 (després-ahir, com aquell que diu) amb Joana Serra Castell amb un fill de nom Gabriel González Serra que es casa amb Catalina Cànovas Quintana l'any 1729, i aquest Gabriel González Serra es casa amb Àgueda Coll Olives l'any 1756.

Aquest darrer matrimoni té 8 fills, i entre ells surten les dues orfes, Maria i Catalina, a més d'altres que devien morir d'al·lots. Açò ho deduïm del fet que hi ha dos noms que es troben tres vegades; és la figura del temós, que era conseqüència de la norma inexcusable per la qual s'havia de conser-

var el nom dels avis i àvies. En aquest cas, el primer net era de nom Gabriel, però devia morir jove, atès que el darrer fill també va ser batiat amb el nom de Gabriel.

I ara ve lo més bo. Resulta que aquest Gabriel González Coll, germà de les orfes Maria i Catalina, d'ofici mestre d'aixa, va emigrar a Amèrica, al territori que més tard va ser Veneçuela, i allà es va casar dues vegades, procreant un total de 17 fills i filles, entre els quals trobam a un tal Juan Cancio González Rojas (1831-1892) que va ser general de l'exèrcit veneçolà i terratinent d'una certa importància.

❖ **EN RESUM**, val a dir que la llegenda d'en Xeres té unes bases genealògiques prou documentades, passant de la categoria de llegenda a justa realitat.

Potser qualche lector es demanarà el perquè de la relació entre el llinatge González del soldat del castell de Sant Felip i el 'Xeres' de la llegenda. La resposta és molt senzilla. El primer Gabriel podia ser 'González de Xerés', que devia perdre aquest afegitó toponímic 'de Xerés', que, no obstant açò, es va mantenir a altres persones del castell.

Per tant, en Jaume González Xeres devia tenir raó, encara que, possiblement, no sabés la causa del seu malnom.

Ara només ens queda trobar la persona de Pere Coca, aquell de Vilanova del Camí. Ja veurem si som capaç de trobar notícies d'aquest esforçat benefactor de les orfes Maria i Catalina González Coll i ties del general veneçolà.

Disculpeu l'embolic, però he cregut convenient desmitificar certa llegenda. Si qualcú no hi ve d'acord, pot exposar les seves proves.